MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Suomi on banaanitasavalta, jonka pääkaupunkia mainostetaan rutiköyhänä, kun Helsinki hamuaa ympäristökuntiensa veronmaksajien rahoja. **A-P. PIETILÄ UUSIMAA-LEHDESSÄ**

Kuntauudistus vaatii aikalisän

Kiire ja suuret uudistukset sopivat huonosti yhteen. Tämä on Suuren Kuntaremontin osalta alkanut valjeta myös hallitukselle ja sen kuntaministerille, Henna Virkkuselle (kok.).

Kiireen lisäksi hallitus joutuu luopumaan ylhäältä päin kuntiin harrastamastaan sanelupolitiikasta. Uudistukset eivät onnistu, elleivät kunnat ole muutosvalmistelussa tasavertaisina mukana.

Ministeri Virkkusen rempseät puheet ”karttaharjoituksesta” saattoivat olla alunperinkin tarkoitettu keskustelun herättämiseen. Yhdessä noin 70 kunnan kuntakartan kanssa ne kuitenkin herättivät keskustelun sijasta kunnissa suoranaisen kapinan.

Hallitus joutui nopeasti irtisanoutumaan kuntien pakkoliitoksista. Kun liitospakko oli torjuttu, vanheni samalla hetkellä Virkkusen karttaharjoituskin.

Hallituksen ministerit kävivät talkoohengessä kuuntelemassa kansalaispalautteen maakuntatilaisuuksissa. Viime perjantaina puolestaan täyttyi määräaika, jonka puitteissa kunnat ja muut asianomaiset saivat antaa lausuntonsa uudistusesitykseen.

Lausuntojen kirjaaminen on vielä kesken, mutta tuskin ne suuresti eroavat kuntien puheenvuoroista maakuntakierroksella. Kunnat ymmärtävät yhteistyön ja tehokkuuden vaatimukset, mutta eivät näe ainakaan pakotettuja kuntaliitoksia ratkaisuna.

Kunnissa ymmärretään arjen kokemuksella, että kuntarakennetta keskeisempää on sopia kuntien ja valtion välisestä työn- ja rahoitusvastuun jaosta. Sanelu ei kunnille kelpaa – ymmärrys lähidemokratiasta suhteessa palveluiden ja muun toiminnan järjestämiseen on vahvinta paikallistasolla. Myös hallituksen kiire koetaan kohtuuttomaksi.

Etenkin kokoomuksen ja SDP:n ministerit ovat nimenneet nykykunnat vain kalliiksi ja raskaaksi rakenteeksi järjestää peruspalvelut. Tällainen luokittelu on ylimielinen eikä tunnista kunnan monia tehtäviä kuntalaisten näkökulmasta. Terävintä kritiikkiä hallituspuolueet ovat saaneet omista riveistään.

Hallituksen ajama remontti on poikkeuksellisen suuri. Pienempiäkin uudistuksia on totuttu valmistelemaan useamman vuoden jänteellä.

Nyt kiire on kuitenkin lähes hengästyttävä. Uudistusta koskevat lausunnot käydään läpi toukokuun puoleen väliin mennessä, hallitus antaa jatkolinjauksensa vielä toukokuun aikana, ja lakiesitys pitäisi ehtiä käsitellä eduskunnassa vuoden loppuun mennessä.

Kuntaministeri Henna Virkkusen ”karttaharjoitus” ei etene aiottuun tahtiin.

Kunnista kuullut epäilyt siitä, että lausunto- ja kuulemiskierrokset järjestettiin vain muodon vuoksi, ovat ymmärrettäviä. Kuntaliiton toimitusjohtaja Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma ehtikin jo viime viikolla vaatimaan kunnille uutta kuulemiskierrosta syksyksi (MT 16.4.).

Silloin voisi olla karttaharjoitusten lisäksi koossa myös konkreettisia ajatuksia siitä, kuinka sosiaali- ja terveyspalvelujen työnjakoa tai peruskoulun jälkeistä koulutusta halutaan muuttaa.

Hallituspuolueet ajavat kuntaremonttia yhteiseen ideologiaansa perustuvana hankkeena. Sen kohteena oleville kuntalaisille kyse on kuitenkin talouteen, palveluihin ja omaan päätösvaltaan ratkaisevasti vaikuttavista päätöksistä.

Kuntien taloudessa katettavien kustannusten ja verotulojen välille on 2000-luvulla syntynyt vaje, jonka kattamiseen kunnat ovat joutuneet ottamaan lisävelkaa yli kahdeksan miljardia euroa. Valtio ei ole ollut vajeen syntymiseen osaton, sillä se on jatkuvasti lisännyt kuntien tehtäviä osoittamatta niille rahoitusta.

Yksin hallituksen leikkauksilla kuntien valtionosuuksiin vajetta kasvatetaan vaalikauden aikana lähes 3,5 miljardilla eurolla. Vaje ei korjaudu kuntarajoja siirtelemällä.

Hallituksen uudistusmalli edustaa keskittämistä, eikä se nykyisellään tunnista kuntien ja alueiden erilaisuutta. Tarvittavat muutokset eivät synny hallituksen asettamassa aikataulussa, vaan tarvitsevat mahdollisesti vuosien aikalisän.

> **Hallituksen kuntamalli ei tunnista kuntien ja alueiden erilaisuutta.**

Metsän arvo muuttuu

Metsien omistus on viime vuosikymmeninä kokenut mittavan rakennemuutoksen. Omistajien määrä on kasvanut, ja samalla omistetun metsän keskimääräinen pinta-ala on pienentynyt.

Yhä useammin metsänomistaja asuu kaupungissa, hän on perinyt metsänsä, ja usein metsä on myös jaettu useamman perillisen kesken. Vaikka entistä useampi kotitalous omistaa metsää, yhä harvemmalle kotitaloudelle hakkuutuloilla on suurta taloudellista merkitystä.

MT:n tuoreen Metsätutka-kyselyn mukaan lähes 70 prosenttia nykymetsänomistajista pitää mahdollisuutta polttopuiden tekoon metsänsä tärkeimpänä antina. Sen sijaan hakkuutuloja tärkeinä pitää vain joka kolmas metsänomistaja (MT 16.4.).

Polttopuilla on toki taloudellinen arvonsa. Monelle metsänomistajalle polttopuusavotta edustaa myös metsän maisema- ja virkistysarvoja, jotka nekin koetaan aiempaa tärkeämmiksi.

Yleistymässä ovat sekä suuret että pienet metsätilat. Näille ryhmille metsien merkitys voi olla hyvin erilainen.

Pienet metsätilat ovat käyneet vilkkaasti kaupaksi harrastuspalstoiksi. Suuremmista palstoista kilpailevat ammattimaiset metsätalouden harjoittajat, jotka ratkaisevat metsäkauppansa tuotto-odotusten perusteella.

Molemmat arvomaailmat sopivat hyvin metsänomistukseen. Tosin arvostukset voivat vaihdella myös tilanteen mukaan – talousarvot korostuvat, kun hakkuun aika omassa metsässä lähenee.

VIERASYLIÖ

Verkostoitumalla enemmän hyötyjä metsistä

Yksityisillä metsänomistajilla on yhä suurempi merkitys Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamisessa.

Vapaaehtoinen metsien suojelu ja luonnonhoito ovat työkalut, joiden avulla Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmassa (Metso) pyritään pysäyttämään metsälajiston taantuminen.

Monimuotoisuuden lisäksi Metso-ohjelman keinoilla voidaan tukea metsän taloudellisia ja sosiaalisia arvoja. Yksi tällainen Metso-ohjelman metsänomistajalle tarjoama mahdollisuus on yhteistoimintaverkosto.

Uusia ideoita kestävään käyttöön

Verkostoissa aktiiviset metsänomistajat turvaavat toisiinsa kytkeytyneiden metsäalueiden monimuotoisuutta ja edistävät samalla paikallista metsien kestävää käyttöä. Luontoarvojen turvaamisen rinnalla tavoitteena on kehittää monimuotoisuutta hyödyntävää elinkeinotoimintaa tai metsien virkistyskäyttöä.

Tällä hetkellä eri puolilla Suomea toimii yhteensä 12 yhteistoimintaverkostoa, joihin metsänomistajat voivat halutessaan liittyä. Viime vuosina verkostojen toiminta-alueilla on saatu suojelun ja luonnonhoidon piiriin noin 1 600 hehtaaria tärkeitä metsäelinympäristöjä. Lajien säilymisen kannalta on tärkeää, että turvatut alueet ovat verkostossa lähellä toisiaan.

Verkostot ovat osaltaan lisänneet tietoisuutta metsien monimuotoisuudesta ja Metso-ohjelmasta. Esimerkiksi Lounais-Suomen elykeskuksen koordinoima verkosto toteutti viime vuonna luonnonhoitokohteiden suunnittelua yli 200 hehtaarilla ja tavoitti 120 maanomistajaa.

Pohjois-Karjalassa verkoston päätavoite on parantaa uhanalaisen rupiliskon elinmahdollisuuksia turvaamalla ja kunnostamalla pienvesiverkostoja. Kunnostustöitä on tehty kustannustehokkaasti osana tilojen muuta hoitoa.

Yhdessä tekeminen on luonut myös innovaatioita. Kuukkelin turvaamiseen tähdännyt verkosto keksi yhteistyössä luontomatkailuyritysten kanssa perustaa kuukkelin ruokintapaikkoja, ”kuukkelibaareja”, joissa onnekas matkailija voi kohdata linnun.

Verkostoista vauhtia biotalouteen

Verkostojen heikkoutena on toistaiseksi ollut taloudellisten innovaatioiden vähäisyys. Monimuotoisuutta hyödyntävä elinkeinotoiminta vaatii kehittyäkseen aikaa, eikä verkostoissa ole juurikaan ollut elinkeinoelämän edustajia.

Ympäristöministeriön linjauksen mukaan Suomesta halutaan vihreän biotalouden edelläkävijä. Myös Euroopan komissio näkee biotalouden tienä innovatiiviseen ja kestävään talouskasvuun. Yksi mahdollisuus piilee metsänomistajien välisen yhteistoiminnan kehittämisessä.

> **Metsänomistajilla on käsissään kirjaimellisesti vihreää kultaa.**

Esimerkiksi WWF Suomen uusi perinneympäristöjen hoitoon keskittyvä verkosto edistää maanomistajien ja laiduneläinomistajien välistä yhteistyötä ja kehittää luonnonlaidunnusta elinkeinona. Tavoitteena on luoda kestävyyskriteerit luonnonlaidunlihan tuotannolle.

Metsien monikäyttöä on myös mahdollista laajentaa ekosysteemipalvelujen tuotantoon. Metsät tuottavat monenlaisia palveluja, joista osa voi tarjota metsänomistajille uudenlaisia ansaintamahdollisuuksia.

Esimerkiksi luontomatkailuun voisi lisätä vapaaehtoisen maisemanhoito- tai lajimaksun. Metsäntutkimuslaitoksen tuoreiden tutkimusten mukaan maksuhalukkuutta löytyy etenkin ulkomaalaisten turistien keskuudesta. Keski- tai eteläeurooppalaiselle matkailijalle metson tai liitooravan näkeminen voi olla rahanarvoinen elämys.

Metsänomistajat puolestaan tarjoavat kyseisen maisema-, virkistys- tai lajiensuojelupalvelun. Monimuotoisuutta tai maisemaa huomioiva metsänhoito ja tärkeiden elinympäristöjen suojelu Metso-ohjelman keinoin mahdollistaisivat samoilla metsäalueilla sekä metsätaloustoimet että luontoarvojen taloudellisesti kannattavan turvaamisen.

Metso on merkittävä satsaus

Viime vuonna Metso-ohjelman puitteissa suojeltiin yksityismetsiä luonnonsuojelulailla noin 6 000 hehtaaria ja kestävän metsätalouden rahoituslain (kemera) avulla noin 5 000 hehtaaria. Talousmetsien luonnonhoitoon käytettiin noin 2,2 miljoonaa euroa. Metso-hjelmaa ohjaavat ja rahoittavat ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö yhdessä.

Metsänomistajat suhtautuvat Metso-ohjelmaan syystäkin positiivisesti, ja kohteiden tarjonta on ollut runsasta. Ohjelma tarjoaa joustavasti erilaisia pysyvän ja määräaikaisen suojelun ja luonnonhoidon keinoja, ja suojelusta maksettava korvaus on kilpailukykyinen vaihtoehto puukaupalle.

Metso-ohjelma on toiminut vuodesta 2008 lähtien. Ohjelman keinovalikoimasta ja yhteistoimintaverkostoista annetaan neuvontaa muun muassa Suomen metsäkeskuksen alueyksiköissä, elykeskuksissa ja metsänhoitoyhdistyksissä.

Yhteistyö kannattaa

Tulevaisuuden verkostoissa oleellista on metsänomistajien aktivoituminen. Verkostoon osallistumisesta on oltava metsänomistajalle selkeää hyötyä. Hyötyjen selvempi osoittaminen myös elinkeinoelämän edustajille edistäisi uusien toimijoiden mukaantuloa.

Metsänomistajilla on käsissään kirjaimellisesti vihreää kultaa, muussakin kuin perinteisessä mielessä. Yksittäinen omistaja voi kuitenkin vaikuttaa vain omiin metsiinsä, ja esimerkiksi maisemallisesti arvokkaat alueet muodostuvat usein suuremmista kokonaisuuksista.

Verkostoitumalla näkemys metsien hyödyntämisestä laajenee, ja paikallistason vaikuttavuus kasvaa. Yhteistoiminnalla metsiä voidaan hyödyntää kestävästi ja monimuotoisuutta turvaten, kunhan tartutaan rohkeasti uusiin ideoihin.

SAIJA SIRKIÄ
MIRJA RANTALA
Sirkiä on filosofian tohtori ja Suomen ympäristökeskuksen projektipäällikkö. Rantala on tutkijana Metsäntutkimuslaitoksessa.

PÄIVÄN KUVA

MARKKU VUORIKARI

Luomu aloittaa vallankumouksen

Luomuvallankumous alkoi aamupuurolla tiistaina Helsingin Narinkkatorilla. Luomuliiton varapuheenjohtaja **Jukka Lassila** jakoi **Ulla Pulkan** kanssa puuroa yrittäen saada ohikulkijoita kiinnostumaan luomusta. Tilaisuus avasi kampanjan, jonka tavoitteena on yhdistää viljelijöiden, kansalaisjärjestöjen ja kuluttajien voimat kamppailuun kohti kestävämpää ruokajärjestelmää.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: MAIJA ALA-SIURUA

Palauttakaa asiat ennalleen

Olen tehnyt listan asioista, jotka olivat ennen paremmin.

Kahvi

Ennen kahvi oli kahvia. Mustana tai maidolla, ehkä sokeria sekaan. Kahvilassa tai baarissa sitä myytiin kupeissa, joilla oli aluslautanen. Sille kuului asettaa lusikka tarvitsipa sitä tai ei.

Kaupassa piti tietää ainoastaan se, että haluaako pannu- vai suodatinjauhatusta. Sen jälkeen valittiin kulloinkin tarjouksessa ollutta merkkiä.

Tänä päivänä kahvin ostaminen lähentelee rakettitiedettä. Tavallista kahvia ei enää ole. Kahvilassa pitää tietää, että iso vai pieni. Juodaanko täällä vai otetaanko mukaan. Laitetaanko tavallinen vai talon kahvi. Olisi tässä tätä reiluakin.

Jotta homma ei olisi liian helppoa, erikoiskahvien nimet vilistävät listalla. Latet, kappusinot ja ekspressot hyppivät silmille.

Hätäpäissään tilaan jonkin sumpin tuplapressolla, makusiirapilla ja soijamaitoon tehtynä, kun ei sitä tavallista kahvia enää ole.

> **Haluan, että tavallinen kahvi otetaan takaisin valikoimiin.**

maija.ala-siurua@maaseuduntulevaisuus.fi

Kaupassa sama ahdistus iskee. Nimet vilistävät silmissä, paahtoasteita on liiaksi asti. Lisäksi pitäisi ottaa kantaa ja valita luomua tai reilua kauppaa.

Haluan, että tavallinen kahvi otetaan takaisin valikoimiin.

Syöminen

Ennen syömiseen liittyvä tunne oli kylläisyys.

Syötiin, kun oli ruoka-aika: aamiainen, lounas ja iltaruoka. Maalaistalossa oli vielä kahdet välikahvit.

Lautaselle otettiin keitettyä perunaa, kastiketta ja porkkanaraastetta. Joskus oli keittoa tai verilättyjä. Kalaa syötiin, kun naapuri oli käynyt verkoilla. Jälkiruuaksi kiisseliä tai kiisseliä ja kermavaahtoa, jos oli sunnuntai.

Olo oli kylläinen paitsi silloin, kun oli kesäkeitto. Sitä en syönyt.

Nykyään tunnen syömisen jälkeen huonoa omaa tuntoa. Sama tunne kalvaa, kun käyn kaupassa tai laitan ruokaa.

Einekset ovat kiireisen perheen pelastus, mutta pilaavat lasten makuaistin.

Kalaa täytyy suosia, mutta suurissa eväkkäissä on ympäristömyrkkyjä.

Kasviksia puoli kiloa päivässä, mutta kasvihuonetuotanto kuluttaa energiaa.

Hiilarit, sormisuola ja E-koodit. Luomua, reilua ja sademetsän sammakoita. Kaiken keskellä pitää muistaa suosia suomalaista.

Vähintään kerran päivässä pitää rauhoittua perheen kanssa yhteisen ruokapöydän äärelle. Muuten puolisot etääntyvät toisistaan, lapset menevät tärviölle ja ruuan arvostus unohtuu.

Haluan, että ruoka tuottaa jälleen kylläisyyden tunteen.

Jääpuikot

Ennen jääpuikot edustivat talven taidetta häikäisevimmillään. Aikuiset osoittelivat kattojen reunoja ja kehottivat ihastelemaan pakkasukon tekemisiä.

Lapsena näimme sisareni kanssa todella vaivaa, jotta saimme kaksikerroksisen kotitalomme reunoilta katkaistua pisimmät puikot leikkeihimme taikasauvoiksi tai ”jäätelöksi”. Miten hauskasti kieli juuttuikaan kylmään pintaan.

Nyt jääpuikot edustavat kaikkea sitä, mikä suomalaisessa rakentamisessa on mennyt pieleen.

Suuret puikkorykelmät kielivät harakoille pakenevasta lämmöstä ja huonosta eristyksestä. Lisäksi jääpuikot ovat hengenvaarallisia. Ne tipahtelevat ihmisten niskaan äkkiä arvaamatta.

Haluan, että jääpuikot ovat taas iloinen asia.

Jalkapohjat

Ennen kengät sai heittää nurkkaan, kun järvestä lähtivät jäät. Paljain jaloin juostiin kilpaa soratiellä, retkeiltiin metsässä, ajettiin polkupyörää ja tarvottiin perunapellolla. Ei pistellyt, ei palellut.

Nykyään saan hepulin siitä, että keittiön lattialla oleva leivänmuru ilmaisee olemassa olostaan jalkani alla. Tunnen sen, vaikka jalassani on monta kerrosta sukkia.

Kesän ensimmäinen kuukausi menee tästä huolimatta kipristellessä ja irvistellessä, kun sinnikkäästi yritän astella avojaloin.

Haluan, että voin taas juosta soratiellä ilman kenkiä.

LEHTIKATSAUS

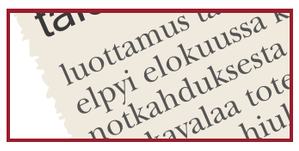

Törkeää toimintaa

Venäläisviranomaiset toimivat **Kalevan** mielestä törkeästi pidättäessään Suomen ympäristökeskuksen tutkijan Seppo Knuuttilan.

”Ympäristönsuojelu ei ole Venäjällä korkeassa kurssissa. Ajat ovat kuitenkin muuttumassa, eikä Venäjäkään voi surutta saastuttaa ympäristöä muiden kustannuksella. Kansainvälinen huomio olisi syytä kiinnittää myös Venäjän arktisten alueiden luonnonvarojen hyödyntämiseen, jossa luontoarvot ja alkuperäiskansat jyrätään armotta.

Ulkoministeriö on luvannut vaatia perusteellista selvitystä, miksi virkamatkalla oleva suomalainen pidätetään. Se nyt on vähintä, mitä voidaan tehdä. Venäläiset voisivat aloittaa anteeksipyynnöllä.”

Mallia tasa-arvosta

Ilkka mielestä tasa-arvo on edennyt tiloilta järjestöihin. *”Etelä-Pohjanmaalla tasa-arvo on edennyt yksittäisiltä tiloilta maa- ja metsätalousjärjestöjen korkeimpiin luottamuspaikkoihin. MTK:n, ProAgrian ja vieläpä maakunnan metsäkeskuksen johtokunnassa johtaa puhetta nainen.*

Toisinaan vanhakantaisina ja perinteisiin pitäytyvinä pidetyt pohjalaiset näyttävät tasa-arvossa esimerkkiä muille maakunnille. Tähän on päästy vahvojen ja osaavien emäntien ja toisaalta viisaiden ja ennakkoluulottomien isäntien ansiosta.

Maatalouden rakennemuutos on vaatinut ja vaatii edelleen puolisoilta vankkumatonta yhteistyötä. Yhdet hartiat eivät jaksa isojen tuotantoyksiköiden suunnittelua, ylläpitoa ja kehittämistä. Raskas työ ja vastuu on yhdessä helpompi kantaa.”